

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Канд. екон. наук, доц. Орлик О.В.
Одеський національний економічний університет

В умовах ринкової економіки підприємства різних організаційно-правових форм організовують свою господарську діяльність в обстановці невизначеності та

непередбачуваності зовнішнього середовища. В цих умовах роль економічної безпеки для підприємства важлива, в першу чергу, тому, що її забезпечення виступає важливим чинником сталого розвитку підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, підтримки економічної незалежності, а активно задіяний потенціал є визначальним стабілізуючим фактором антикризового розвитку.

В сучасних умовах цільовий рівень економічної безпеки підприємства повинен забезпечувати збереження і зміцнення його позицій як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому (світовому), що дозволяє захищатися від виникаючих загроз, відповідати на нові виклики і на цій основі стійко розвиватися.

Якщо підприємство не забезпечило своєї економічної безпеки, воно не зможе утримати та в повному обсязі використати конкурентні переваги і забезпечити сталий розвиток. Сталий розвиток підприємства є метою, а економічна безпека являє собою його важливу умову. Чим вище рівень розвитку підприємства, тим більше воно стійко і життєздатне в умовах зовнішніх і внутрішніх загроз, що постійно виникають. Отже, сталий розвиток і економічна безпека – органічно пов'язані категорії.

Економічна безпека підприємства обумовлена взаємодією різноманітних чинників. Деякі з чинників можна вважати визначеними на конкретному відрізку часу, інші деколи схильні до значних змін за відносно короткий проміжок часу, а ряд чинників не піддається точній кількісній оцінці. Тому своєчасне виявлення, попередження і нейтралізація різних видів загроз, які дестабілізують діяльність підприємства і загрожують його економічним інтересам, визначення шляхів, механізмів та інструментів формування ефективної системи економічної безпеки, повинні стати важливими завданнями у діяльності кожного підприємства.

Сучасні умови господарювання у переважній більшості не дають можливості забезпечення економічної безпеки лише за рахунок забезпечення поточної та потенційної результативності діяльності. Необхідна спеціальна організація діяльності щодо цілеспрямованого забезпечення економічної безпеки підприємства зі створенням системи економічної безпеки. За оцінками іноземних експертів, витрати на створення системи безпеки підприємства і її оптимальне функціонування можуть досягати 25% витрат на весь процес виробництва [1].

Система економічної безпеки підприємства повинна бути побудована з дотриманням певних вимог: управлінська та економічна незалежність, яка зумовлює не лише наявність власних ресурсів, свободу вибору, прийняття рішень, форм контролю тощо, а й певну взаємозалежність суб'єктів економічної безпеки на рівні підприємства; вимога створення стабільних умов для стійкої та передбачуваної роботи підприємства зі стримування факторів дестабілізації; здатність системи економічної безпеки підприємства до саморозвитку й прогресу в умовах, що змінюються [2, с. 140-141].

Мета забезпечення економічної безпеки підприємства реалізується на декількох рівнях. Нормальний рівень організації економічної безпеки забезпечує ефективність фінансово-економічної діяльності (прибутковість) підприємства. Середній рівень забезпечує надійність і незалежність функціонування підприємства. Мінімальний рівень організації економічної безпеки забезпечує функціонування підприємства за наявності порушень.

Кожне підприємство представляє собою систему, що включає основні елементи і зв'язки між ними. Якраз по лініях внутрішніх і зовнішніх зв'язків системи підприємства і можуть реалізуватися загрози його економічній безпеці.

Проблеми економічної безпеки виникають перед кожним підприємством не тільки в кризові періоди, але і при роботі в стабільному економічному середовищі.

У режимі стійкого функціонування підприємство при вирішенні завдань економічної безпеки акцентує головну увагу на підтримці нормального ритму виробництва і збуту продукції, на запобіганні матеріального і/або фінансового збитку, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації і руйнування

комп'ютерних баз даних, на протидії недобросовісній конкуренції і протиправним проявам. У кризові періоди найбільшу небезпеку для підприємства представляє руйнування його потенціалу (виробничого, технологічного, науково-технічного і кадрового), як головного чинника життєдіяльності підприємства, його можливостей. При цьому умови господарювання такі, що не забезпечується здатність потенціалу до відтворення.

Виробнича сфера ефективно працюючого підприємства, якщо вона вчасно піддається необхідній модернізації, не є джерелом економічної небезпеки як для колективу підприємства і його власника, так і для тих агентів ринку, які користуються продукцією підприємства, тобто його суміжників і споживачів.

Складність завдання забезпечення економічної безпеки полягає в тому, наскільки керівники підприємства, його підрозділів, відділів, менеджери забезпечать умови нормальної діяльності підприємства шляхом нейтралізації (зниження, прийняття) небезпек та загроз, різних дестабілізуючих факторів. Доцільною є розробка концепції економічної безпеки підприємства, розробка алгоритму дій суб'єкта господарювання, який забезпечить прийняття комплексу таких заходів та кроків, які не дали б підприємству можливості опуститися за критичну межу і втратити свою економічну незалежність. Необхідним є також розрахунок фінансування можливих варіантів дій та вибір оптимального варіанту, обов'язковий контроль забезпечення на практиці ефективної нейтралізації загроз економічній безпеці підприємства. Це дозволить системі економічної безпеки забезпечити ефективну діяльність підприємства, його сталий розвиток і тривале ведення бізнесу.

Про позитивну дієвість системи забезпечення економічної безпеки на підприємстві зможуть свідчити певні економічні сигнали: оптимальні значення статей балансу; достатня кількість обігових коштів; отримання прибутків від реалізації продукції; перевищення отриманого чистого доходу над витратами; підвищення попиту на продукцію підприємства; поліпшення показників діяльності підприємства; оптимальний механізм ціноутворення; наявність договірної дисципліни, юридичної служби, перспективного планування, джерел довгострокового фінансування капіталовкладень; відсутність незавершених капіталовкладень; зниження дебіторської та кредиторської заборгованостей [3, с. 90].

Підприємству необхідно здійснювати постійний моніторинг та реалізовувати превентивні заходи, спрямовані на недопущення настання загроз, що виникають в процесі виробничо-господарської діяльності підприємства.

Література: 1. Андрощук Г. Інститут комерційної таємниці в системі економічної безпеки. URL: <http://www.pressreader.com/ukraine/yurydychna-gazeta/20150929/281913066920726> (дата звернення: 25.04.2020). 2. Овчаренко Є. І. Система економічної безпеки підприємства: ознаки та принципи функціонування // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. 2012. № 24(II). С. 133-143. 3. Орлик О. В. Теоретичні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. 2015. Вип. 1(56). С. 84-92.